

бенефіціарів, що обмежені у доступі до фінансування приватним сектором – як багатопрофільна установа.

Список використаних джерел:

1. Mazzucato M., Penna Caetano C. R. National Development Banks and Mission-Oriented Finance for Innovation. – November 2018. – Oxford Scholarship Online. URL: <https://policynetwork.progressivebritain.org/wp-content/uploads/2017/08/Mission-oriented-finance-for-innovation.pdf/>

2. The role public national development banks play in the structural transformation of developing countries. URL: https://unctad.org/system/files/information-document/BRI-Project_policy-brief-01_en.pdf

3. 2017 Survey of national development banks. World Bank. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/977821525438071799/pdf/2017-Survey-of-National-development-banks.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-77>

Бортніков Г. П.,

*кандидат економічних наук,
провідний науковий співробітник
Державної навчально-наукової установи
«Академія фінансового управління»
м. Київ, Україна*

НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ПЕРЕХОДУ ДО КОНЦЕПЦІЇ СТАЛИХ ФІНАНСІВ

Перехід до сталих фінансів від класичної парадигми фінансів відбувається в інвестиціях та банківському бізнесі на глобальному рівні. Цінність інвестицій розглядається з точки зору досягнення позитивних екологічних і соціальних наслідків. Відповідно, усі проекти та сектори економіки, які не дають зазначеного ефекту, виключаються з кола пріоритетів. Незважаючи на те, що поняття «сталі фінанси» охоплює три компоненти (екологічні, соціальні, управлінські), на практиці головна увага приділена «зеленому» фінансуванню, а в цьому напрямку акцент зроблений на кліматичному фінансуванні, що вужче за змістом, із зосередженням на чистій енергетиці і боротьбі з потеплінням клімату. На наш погляд виглядає однобічним акцент на кліматі, без належної уваги захисту навколишнього середовища.

Банки в усьому світі відчувають чутливий пресинг з боку регуляторів, інвесторів, кредиторів, акціонерів до переходу до сталих фінансів. Досягнення прогресу на пряму впливає на репутацію установ, і навіть відкриває нові можливості для залучення ресурсів. У своїх стратегіях банки беруть на себе відповідальність за сприяння досягненню Цілей сталого розвитку, встановлених ООН. Різні рейтингові компанії вже розробили стандарти для бальної оцінки банків на предмет досягнення екологічних, соціальних і керівних принципів (ESG) критеріїв. Вимірювання рівня стійкості залишається не до кінця вирішеним завданням через розбіжність показників і достовірність.

На паризькій конференції COP21 у грудні 2015 року Австралійська фінансова корпорація чистої енергії, Японський зелений фонд, Малайзійський центр зелених технологій і зміни клімату, Connecticut Green Bank, NY Green Bank і UK Green Investment Group оголосили про створення мережі Green Bank. Ці «зелені банки» співпрацюють з двома некомерційними організаціями, Радою із захисту природних ресурсів (NRDC) і Коаліцією за зелений капітал (CGC), щоб створити мережу Зелених банків за кліматичне фінансування. Мережа Green Bank збиратиме, організовуватиме та ділитиметься ноу-хау Green Bank через віртуальні та особисті платформи для полегшення обміну інформацією.

За оцінками Міжнародного енергетичного агентства, для виконання зобов'язань щодо клімату, даних світовими лідерами перед ООН, необхідно інвестувати 13,5 трильйонів доларів США в енергоефективність і технології з низьким вмістом вуглецю в період з 2015 по 2030 рік, або 840 мільярдів доларів США щорічно [1]. Серед зелених продуктів слід навести позики на екологічні автомобілі, екологічні заощадження та облігації, екологічна іпотека для купівлі будинки з високим рейтингом енергоефективності та позики на екологічну модернізацію житла.

«Зелені» банки можуть бути державними або квазідержавними установами, орієнтованими на прибуток як другорядну мету або взагалі в статусі неприбуткових організацій. Багато зелених банків було засновано з розрахунком на певний рівень державного фінансування. Багато зелених банків зосередили значну частину своїх операцій на муніципалітетах та домогосподарствах із помірними доходами, з найбільшими потребами в модернізації будинків заради енергозбереження, але мають найменший доступ до фінансування. Можливість державне фінансування створює важіль для залучення значно більших обсягів приватних інвестицій. Багато провідних міжнародних банків оголосили про перетворення у найближчі 5 років в установи у повністю зелені за обсягами фінансування.

Поряд з цим поширення ідей сталого фінансування супроводжується певними негативними моментами. В першу чергу слід визнати явища зеленого і соціального камуфляжу (англ. green washing, social washing), коли емітенти фальсифікують очікувані і досягнуті результати від інвестицій, прикрашаючи картину. Цій тенденції світова спільнота намагається протистояти шляхом запровадження єдиної таксономії та незалежної верифікації звітності. З нашої точки зору, варто також звернути на інші проблемні моменти, яким пр иділена недостатня увага дослідників:

Існує загроза виникнення диспропорцій в економіці через перехід інвесторів на «чисті» проекти і технології. В результаті може посилитися відставання певних галузей економіки та наукові дослідження і розробки, що будуть позбавлені доступу до фінансування. Банки будуть схильні відмовлятися від фінансування проектів модернізації «брудного» виробництва на користь новітніх технологій.

Внаслідок цього певні виробництва, компанії, галузі і навіть регіони можуть опинитися у скрутному становищі, і це призведе до скорочення робочих місць, занепаду міст, в яких конкретні підприємства поки що є основними в плані зайнятості та підтримки соціальної інфраструктури.

Слід враховувати, що певні технології альтернативної енергетики дуже вразливі до сезонних факторів, наприклад, вітряні та сонячні електростанції. Багато передових країн світу вже постають перед проблемою утилізації використаних батарей та акумуляторів, що широко використовуються у транспорті та енергетиці. Однак акумулятори поки що не є довговічними та придатними для переробки. Відповідальність виробника полягає в тому, щоб забезпечити повторне використання сировини для акумуляторів, це вимагає розробки регалменту.

В ЄС розробляється новий Регламент про батареї замінить директиву від 2006 року, яка вимагала від держав-членів зобов'язати виробників батарей і акумуляторів забезпечити управління відходами [3]. Така «відповідальність виробника» виявилася ефективним засобом стимулювання повторного використання та переробки продуктів, вилучених з ужитку. У запропонованому Регламенті щодо акумуляторів вимоги, пов'язані з відповідальністю виробника, конкретизовані та розширені для сприяння переходу до екологічно чистих. Відповідальність виробника об'єднує різні ланки ланцюжка створення вартості батарей і акумуляторів – виробників, імпортерів, дистриб'юторів, користувачів, сторони з управління відходами та повторне використання – для забезпечення досягнення цілей

Регламенту ЄС щодо батарей. Іншими словами, відповідальність виробника можна розглядати як хребет циклічної економіки, навколо якого побудована вся система збору та переробки.

Через відповідальність виробника витрати на збір і переробку після завершення терміну служби продуктів можуть бути розподілені відповідно до політики «забруднювач платить» до цін на продукти, які створюють ці витрати. Виробники, відповідальні за збір і переробку, повинні мати першочергове право збирати всі батареї та акумулятори та надавати свою сировину для повторного використання. Це гарантує, що система працює ефективно, а не збирає вишні.

Заслуговує неупередженої переоцінки атомна енергетика, яка фактично виключена з доступу до фінансування.

Складається враження, під гаслом сталих фінансів іноді просувається прагнення отримати більшу прибутковість інвестицій. Як показує огляд, соціальні облигації емітуються з надбавкою до ціни порівняно зі стандартними облигаціями [2]. Таким чином, існує соціальна премія, яку називають «соціумом», у сегменті ринку, який зріс більш ніж у п'ять разів між 2019 і 2021 роками. У середньому соціум відповідає підвищенню рейтингу більш ніж на одну сходинку.

Взагалі глобальне потепління є лише однією з фаз коливання температурних режимів, коли періоди потепління змінюють похолоданням. Історично глобальне похолодання було спричинене різким скороченням вмісту вуглецю в атмосфері, яке, згідно з даними дослідження, було викликано появою рослин.

Нейтралізувати можливі негайні наслідки переходу до сталих фінансів на наш погляд, можна на підставі комплексного моделювання кліматичних змін, розробки критеріїв вимрювання та моніторингу, проведення програми озелення та відновлення лісів, боротьби з опустелюванням, запровадження стимулюючих програм модернізації та переоснащення виробництв, які є причиною парникового ефекту.

Соціальні аспекти інвестицій представляють найбільший виклик для регуляторів і для рейтингових агенств через відсутність єдиного бачення кількісних показників. Як правило, соціальний аспект характеризується боротьбою з бідністю, зростанням зайнятості, доступом до фінансових послуг. Тому саме в цьому плані існує загроза профанації самої ідеї сталих фінансів. Розробка соціальної таксономії створює відповідний фундамент для вирішення проблеми. Однак у 2022 році вона була відкладена з деяких причин.

Список використаних джерел:

4. Climate Pledges Need \$13.5 Trillion Investment by 2030. October 21, 2015. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2015-10-21/climate-pledges-need-13-5-trillion-investment-by-2030-iea-says>

5. Scatigna M., Xia D., Zabai A. and Zulaica O. Achievements and challenges in ESG markets. BIS Quarterly Review. December 2021. URL: https://www.bis.org/publ/qrpdf/r_qt2112f.pdf

6. The upcoming Batteries Regulation of the EU emphasises producer responsibility and changes our way of using, manufacturing and recycling accumulators and batteries. 18.05.2022. URL: <https://akkukieratyspb.fi/en/the-upcoming-batteries-regulation-of-the-eu-emphasises-producer-responsibility-and-changes-our-way-of-using-manufacturing-and-recycling-accumulators-and-batteries/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-78>

Войтенко Ю. М.,

*кандидат історичних наук, доцент,
докторант кафедри історії і культури України
та спеціальних історичних дисциплін
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Київська область, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНОЮ І КРАЇНАМИ БАЛТІЇ ТА ЇХ МІЖНАРОДНЕ ВИЗНАННЯ

Внаслідок невдалої спроби державного перевороту у Москві 19–22 серпня 1991 року, з боку т.зв. «ДНКС» (Державного комітету з надзвичайного стану), український парламент 24 серпня проголошує державну незалежність (Акт проголошення незалежності України). Користуючись історичним моментом та ослаблення союзного центру, а також реалізуючи власну Декларацію про державний суверенітет України (від 16 липня 1990 р.), парламентарі оголошують як всередині, так і на весь світ рішення щодо незалежності своєї держави. Неочікуване для керівництва СРСР рішення української Верховної Ради, намагаються не сприймати як доленосне, адже питання остаточного відокремлення від Москви у вигляді незалежної України має бути ухвалено на республіканському референдумі 1 грудня 1991 року. Розуміючи тісні не лише політичні, а й економічні, логістичні тощо зв'язки між УРСР та іншими союзними республіками,